



#AtviraVyriausybė



Lietuvos  
Respublikos  
Vyriausybės  
kanceliarija



LIETUVOS RESPUBLIKOS  
SEIMAS



2014–2020 metų  
Europos Sąjungos  
fondų investicijų  
veiksmų programa

2021 metai

# Siūlymai dėl atviros teisėkūros



## Siūlymai

Pabrėžiama, kad labai daug teisės aktų projektų priimama skubos tvarka ir nederinant su suinteresuotomis šalimis, o tai lemia prastą šių teisės aktų kokybę.

## Įgyvendinimo veiksmai

Vyriausybė patvirtino teisėkūros planą 2021-2024 metams, kuriame numatoma, jog teisės aktų rengimas būtų planuojamas (įtraukiant konsultavimosi ir derinimo stadijas). Teisėkūros plane yra išskirti ir Didesnio poveikio teisės aktų projektai, kur numatytos ir konkrečios viešųjų konsultacijų bei poveikio vertinimo datos. Ši informacija yra viešinama svetainėje „E. pilietis“, o 2021 m. pabaigoje planuojama informacijos sklaida platesnei visuomenei.

Įstatymų projektų svarstymas skubos ar ypatingos skubos tvarka leidžia Seimui operatyviai reaguoti į situacijas, reikalaujančias greitų sprendimų, t. y. praktiškai turi būti taikomas išimtiniais atvejais, kai to akivaizdžiai reikalauja ypatingos socialinės, ekonominės ar politinės valstybės ir visuomenės gyvenimo aplinkybės. Suprantama, skubos procedūrų taikymas gali sumažinti suinteresuotų asmenų galimybes dalyvauti teisėkūros procese, neužtikrinti teisės aktų priėmimo proceso etapų viešumo ir skaidrumo, reikiamos teisės aktų kokybės ir tinkamo teisinio reguliavimo.

2018 m. Valstybės kontrolės atlikto audito metu (audituojamas laikotarpis – 2014–2017 m.) buvo nustatyta, kad Lietuvoje net apie pusę visų 2008–2016 m. priimtų įstatymų sudaro įstatymai, kurie buvo svarstomi skubos ar ypatingos skubos tvarka. Palyginus 2008–2012 m. ir 2012–2016 m. laikotarpių įstatymų leidybos duomenis, matyti, kad įstatymų projektų, svarstytų skubos ir ypatingos skubos tvarka, dalis sumažėjo (nuo 52 iki 45 proc.). Tačiau pažymėtina, kad Seime jau nuo 2018 m. teisės aktų projektų, priimtų skubos ir ypatingos skubos tvarka, skaičius nuolat mažėjo. 2020-2024 m. kadencijos pirmosios sesijos

	Siūlymai	Įgyvendinimo veiksmai
		<p>(2020-11-13 – 2021-03-09) rodiklis yra 17,42 proc., antrosios sesijos – 18,84 proc. teisės aktų projektų, priimtų skubos ir ypatingos skubos tvarka, nuo bendro priimtų teisės aktų skaičiaus. Informacija naudotojams (visuomenei): Teisės aktų projektų, priimtų skubos ir ypatingos skubos tvarka, skaičius ir jų procentas nuo priimtų teisės aktų skaičiaus pateikiamas Seimo interneto svetainėje, skiltyje Statistika / Seimo darbo statistika / TEISĖKŪRA.</p>
	<p>Teikiant įstatymų projektus, turėtų būti pateikiami ir pagrindiniai principai bei pradiniai projektai, kaip tai bus reglamentuota poįstatyminiuose teisės aktuose.</p>	<p>Šiuo metu teikiant teisės aktų projektus, šalia kitų lydinčiųjų dokumentų yra pateikiama ir projekto poveikio vertinimas - numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo išvada. Išvadoje taip pat pasisakoma ir dėl lydinčiųjų teisės aktų. Svarstyтина galimybė ateityje išsamiau aptarti pagrindinius reguliavimo principus žemesnės galios teisės aktuose.</p>
	<p>Teisėkūros procesas turi būti vientisas, neišskiriant atskirų dalių skirtingose institucijose. Tai reiškia, kad informacija (argumentai, diskusija dėl sprendimo priėmimo), kurią turi viena įstaiga, turi būti žinoma bei prieinama ir kitoms. Pabrėžtina, kad ne visada gali rasti projektą sistemoje, nes jis net neįdėtas arba įdėtas tik paskutiniame etape / pavėluotai.</p>	<p>Dėl proceso vientisumo ir informacijos prieinamumo – atkreipiame dėmesį, kad už teisės aktų projektų su visa lydimąja medžiaga įkėlimą į TAIS atsakingi projektų rengėjai. Tvarkingai ir sistemiškai įkėliant į TAIS visus derinamus projekto variantus, teisėkūros procesas būtų vientisas ir stebėjimui vienodai pasiekiamas visiems naudotojams. Siekiant teisėkūros vientisumo tikslinga iš esmės peržiūrėti TAIS sistemą ir ieškoti būdų atvaizduoti teisėkūros proceso eigą nuo ministerijų ir Vyriausybės iki Seimo.</p>

	<b>Siūlymai</b>	<b>Įgyvendinimo veiksmai</b>
	<p>Teisinio reglamentavimo neatitikimai tarp teisėkūros proceso reglamentavimo (nustatyto Teisėkūros pagrindų įstatyme) ir Seimo, Vyriausybės darbo reglamentavimo. Darbo reglamentavimo procesuose konsultacijos yra reglamentuotos, o šios pareigos konsultuotis su visuomene įtvirtinimas yra kertinis tiek teisėkūros procese, tiek Seimo ir Vyriausybės darbo reglamentavime.</p>	<p>Vyriausybės Teisėkūros plane 2021-2024 metams yra numatyta 2021 m. IV ketvirtyje priimti Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimą, kuriuo būtų atnaujintas viešųjų konsultacijų teisėkūroje reguliacinis mechanizmas ir atitinkamai patobulinti ir įveiklinti konsultavimosi metodiniai įrankiai, reikalingi konsultacijų kokybei užtikrinti. Išsakytos pastabos ir siūlymai bus įvertinti rengiant projektą.</p>
	<p>Kyla dvejonų dėl sistemų kokybės klausimų (TAIS ir „E. piliečio“). Sistemos yra nepatikimos, nes negali būti tikras, kad gausi informaciją apie aktualaus teisės akto projekto derinimą TAIS ar „E. pilietyje“. Keliama idėja dėl abiejų sistemų susiejimo.</p>	<p>„E. pilietyje“ bus įkelta nuoroda į TAIS su aprašymu, tokiu būdu parodant sąsają ir skirtį tarp šių platformų. Ateityje, atliekant kaštų ir naudos analizę, bus svarstoma sukurti didesnį vieningumą tarp šių platformų. Šiuo metu rengiant naujas metodines priemones ministerijoms (dėl konsultavimosi su visuomene) bus rekomenduojama pateikti nuorodas į TAIS sistemą, jei yra konsultuojamasi tų etapų metu, kai informacija turi būti viešinama TAIS.</p>

	<b>Siūlymai</b>	<b>Įgyvendinimo veiksmai</b>
	<p>Pastebima, kad su teisės aktų projektais pateikiami aiškinamieji raštai neatitinka net minimalių teisės aktuose nustatytų reikalavimų: pirma, dėl poveikio vertinimo; antra, dėl vartojamos kalbos. Taip pat pažymima, kad jei vis dėlto pasiūlymai pateikiami, atsakymai į juos dažniausiai būna itin formalūs.</p>	<p>Atsižvelgiant į šiuos iššūkius, rengiamos rekomendacijos, skirtos teisės aktų aiškinamųjų raštų kokybiniam tobulinimui atsižvelgiant tiek į turinio dėstymą, tiek vartojamą kalbą.</p>
	<p>Atkreiptinas dėmesys, kad dėl visko konsultuotis negalima, nes teisės aktų pakeitimų yra labai daug, o problema ta, kad nėra aiškios informacijos, dėl ko turi vykti konsultacijos. Siūloma labai aiškiai iškomunikuoti, koks konsultacijos tikslas ir kokio norima visuomenės indėlio. Trūksta paaiškinimų apie teisės aktų pakeitimų esmę.</p>	<p>Nuo 2021 m. rudens skiriamas ypatingas dėmesys didesnio poveikio teisės aktams, dėl kurių viešosios konsultacijos yra privalomos. Dėl kitų teisės aktų projektų viešųjų konsultacijų poreikį nusprendžia teisės aktų rengėjai.</p>
	<p>Siūloma stiprinti visuomenės norą ir valią dalyvauti priimant sprendimus. Reikia keisti visuomenės požiūrį ir stiprinti dalyvavimo gebėjimus.</p>	<p>Siūlymas labai svarbus užtikrinti tvariam valdžios ir visuomenės bendradarbiavimo vystymuisi. Šiuo metu LRVK kuriamas Atviros Vyriausybės modelis, kurio vienas tikslų - spręsti su atvirumu susijusius klausimus valstybės mastu. Sukurtas modelis taip pat suteiks galimybę dalyvauti ir NVO bei kitų sektorių atstovams. Šiuo metu taip pat yra planuojama išvystyti komunikacijos su moksleiviais modelį, skirtą skleisti informaciją apie galimus įsitraukimo būdus tarp jaunimo bei pasiekti skirtingų regionų gyventojus. Tai bus pradėta įgyvendinti 2022 m.</p>

	<b>Siūlymai</b>	<b>Įgyvendinimo veiksmai</b>
	<p>Įtvirtinti nuostatą, kad tik suderinti su visuomene teisės aktų projektai gali pasiekti sprendimo priėmimo stadiją.</p>	<p>LRVK šviečia ministerija konsultavimosi su visuomene tema. Taip pat kasmet atliekama stebėseną siekiant nustatyti, kokių konsultavimuisi reikalingų žinių ir priemonių trūksta, kokios priemonės veikia geriausiai. Bendradarbiaujant su ministerijomis siekiama, kad kuo daugiau teisės aktų projektų būtų rengiami konsultuojantis. Pažymima, nuo 2021 m. rudens viešosios konsultacijos yra privalomos, kai rengiami didesnio poveikio teisės aktai.</p>
	<p>Visuomenei nėra viešinamas apibendrintas teisės aktų projekto vaizdas (įtraukiant visų Seimo komitetų pastabas), dėl to sudėtinga vertinti pokyčius.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad teisėkūros procesas gana sudėtingas ir teisės akto projekto „kelias“ per valstybines institucijas visuomenei gali būti nepakankamai aiškus, nuolat tobuliname ir ateityje numatome dar patobulinti Seimo interneto svetainės Teisėkūros skiltį, ją papildant Teisėkūros schema, kurioje atspindėtų, kokiose stadijose ir koku būdu visuomenė gali įsitraukti į teisėkūros procesą (kada, kam ir koku būdu pateikti pasiūlymus ir pastabas, kada ir kur jie nagrinėjami, kur vėliau atsispindi nagrinėjimo rezultatai, kaip galima sekti konkretaus teisės akto projekto eigą). Teisėkūros skilties patobulinimus numatome atlikti iki 2022 m. kovo mėn.</p>